

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту післядипломної освіти

_____ (Кулаєць М.М.)

“ ” _____ 2016 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри публічного
управління та адміністрування

Протокол №__ від “__” ____ 2016 р.

Завідувач кафедри

_____ (Жовнірчик Я.Ф.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Територіальна організація місцевого самоврядування”

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 28 “Публічне управління та адміністрування”

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація 8.15010002 “Державна служба”

(назва спеціалізації)

Навчально-науковий інститут післядипломної освіти

Розробник: Жовнірчик Я.Ф. - завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування, доктор наук з державного управління, доцент

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2016 рік

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування”	6
4. Структура навчальної дисципліни	7
5. Теми практичних занять	8
6. Самостійна робота під керівництвом НПП	8
7. Індивідуальні завдання	9
Теми контрольних робіт (вимоги до їх виконання)	9
8. Форми контролю	11
9. Розподіл балів, які отримали студенти	12
10. Методичне забезпечення	13
Змістовий модуль. “Основи територіальної організації місцевого самоврядування”	13
Тема 1. Сутність територіальної організації місцевого самоврядування	13
Тема 2. Методологічні засади територіальної основи місцевого самоврядування	23
Тема 3. Місцеве самоврядування та адміністративно-територіальний устрій України	31
Тема 4. Ефективність розвитку і територіальної організації місцевого самоврядування	41
Тема 5. Удосконалення територіальної організації місцевого самоврядування	47
Перелік питань на залік з дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування”	57
11. Рекомендована література	58
Тестові завдання для підсумкового контролю з дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування”	61

1. Опис навчальної дисципліни
“Територіальна організація місцевого самоврядування”
 (назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<u>магістр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Напрямок підготовки	<u>28 Публічне управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>128 Публічне управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	
Спеціалізація	<u>8.15010002 “Державна служба”</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна (вибіркова)	
Загальна кількість годин	144	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	1	
Контрольна робота (якщо є в робочому навчальному плані)	1-(для ДФН) (назва)	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1__
Семестр	1	<u>1-2</u>
Лекційні заняття	__ 10 __ год.	__ 10 __ год.
Практичні, семінарські заняття	__ 8 __ год.	__ 8 __ год.
Лабораторні заняття	__ - __ год.	__ - __ год.
Самостійна робота	126 год.	126 год.
Індивідуальні завдання	__ - __ год.	__ - __ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	__ 2 __ год.	
самостійної роботи студента –	__ 2 __ год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни (модуля) “Територіальна організація місцевого самоврядування” є формування у слухачів сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо специфіки інституту місцевого самоврядування контексті фундаментальних засад демократичного врядування.

Завданнями навчальної дисципліни є набуття вмінь і знань про основні ознаки та принципи місцевого самоврядування; щодо конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні; формування вмінь та навичок практичного аналізу законодавчих актів у сфері місцевого самоврядування; ознайомлення слухачів з перспективами розвитку законодавства, що регулює здійснення місцевого самоврядування в Україні у контексті фундаментальних засад демократичного врядування.

Об’єктом вивчення є загальні засади місцевого самоврядування.

Структурними складовими об’єкту вивчення є: теоретико-методологічні та конституційно-правові основи місцевого самоврядування.

Предметом дисципліни (модуля) є: механізми реалізації фундаментальних основ місцевого самоврядування.

Дисципліна (модуль) “Територіальна організація місцевого самоврядування” має міждисциплінарний характер. Вона інтегрує відповідно до свого предмету знання з інших освітніх і наукових галузей: юридичних, економічних, географічних, політологічних, соціологічних, тощо.

Дисципліна “Територіальна організація місцевого самоврядування” є нормативною дисципліною навчального закладу за магістерською програмою зі спеціальності “Публічне управління та адміністрування” („Державна служба”).

Після опанування дисципліни (модуля) “Територіальна організація місцевого самоврядування” **слухач повинен вміти:**

- Здійснювати аналіз сучасних законопроектів у сфері місцевого самоврядування на основі концепцій місцевого самоврядування.
- Аналізувати основні принципи місцевого самоврядування.
- Проводити аналіз “сильних” і “слабких” сторін принципів автономії місцевого самоврядування.
- Здійснювати аналіз відображення принципів автономії місцевого самоврядування у загальнодержавному правовому полі.
- Проводити аналіз відображення принципів автономії місцевого самоврядування у локальних нормативних актах.
- Розробляти пропозиції щодо узгодження норм Конституції України, Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, Європейської хартії місцевого самоврядування.
- Визначати основні тенденції розвитку вітчизняного законодавства у сфері місцевого самоврядування.
- Визначати основні вектори імплементації ЄХМС до українського законодавства.

Слухач повинен знати:

- Теоретико-методологічні основи здійснення місцевого самоврядування.
- Об'єктивні передумови виникнення місцевого самоврядування як форми народовладдя.
- Концепції місцевого самоврядування.
- Поняття та суть місцевого самоврядування.
- Основні ознаки та принципи місцевого самоврядування.
- Специфіку відображення теоретичних засад місцевого самоврядування у чинному законодавстві України.
- Конституційні основи місцевого самоврядування.
- Положення Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”.
- Положення Європейської хартії місцевого самоврядування.

Основними організаційними формами вивчення дисципліни (модулю) “Місьцеве самоврядування” є: лекції, практичні заняття, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань та контрольні заходи – презентації, тести, залік.

Для засвоєння знань і формування вмінь, що передбачаються внаслідок вивчення дисципліни (модуля) “Територіальна організація місцевого самоврядування” можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: підготовка рефератів, аналітичних доповідей, проектів управлінських рішень (програм, постанов, розпоряджень тощо).

Самостійна робота є основним засобом засвоєння слухачами навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає опрацювання монографій та інших наукових праць, підручників, навчальних і методичних посібників, вивчення та ознайомлення з положеннями законодавчих та інших нормативно-правових актів, матеріалів, отриманих засобами інформаційних технологій тощо.

Презентації є певним підсумковим засобом контролю формування вмінь і засвоєння знань щодо розробки програмних і нормативно-правових актів з актуальних питань публічної сфери та державотворення.

Іспит є підсумковою формою контролю засвоєння знань і формування вмінь, передбачених внаслідок вивчення дисципліни.

Згідно з навчальним планом *бюджет навчального часу* на вивчення дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування” становить 126 годин: для денної та заочної форм навчання: лекції – 10; практичні заняття – 8; самостійна робота слухача – 108.

Форма підсумкового контролю – оцінка за результатами поточного та підсумкового контролю.

3. Програма навчальної дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування”

Змістовий модуль. “Основи територіальної організації місцевого самоврядування”

Питання для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте адміністративно-територіальні одиниці як основу територіальних громад.
2. Проаналізуйте основні етапи законодавчого забезпечення місцевого самоврядування у незалежній Україні.
3. Визначте сутність територіальної організації місцевого самоврядування
4. Сформулюйте напрями поліпшення взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування як фактор удосконалення територіальною організацією суспільства.
5. Визначте основні вектори підвищення ефективності розвитку місцевого самоврядування.

Тема лекційного заняття 1. Сутність територіальної організації місцевого самоврядування.

Визначаються основні ознаки та принципи місцевого самоврядування. Аналізується відображення теоретичних засад місцевого самоврядування у чинному законодавстві України. Визначається сутність територіальної організації місцевого самоврядування.

Тема лекційного заняття 2. Методологічні засади територіальної основи місцевого самоврядування.

Характеризуються теорії, моделі та сучасного етапу розвитку вітчизняного законодавства з місцевого самоврядування. Розглядаються основні об’єктивні передумови виникнення місцевого самоврядування як форми народовладдя. Характеризуються методологічні засади територіальної основи місцевого самоврядування.

Тема лекційного заняття 3. Місцеве самоврядування та адміністративно-територіальний устрій України.

Аналізується територіально-функціональна структура системи місцевого самоврядування. Розглядається місцеве самоврядування та адміністративно-територіальний устрій України. Визначаються положення Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, пов’язаних із просторовою основою місцевого самоврядування.

Тема лекційного заняття 4. Ефективність розвитку і територіальної організації місцевого самоврядування.

Характеризуються територіальні громади в містах, селищах та селах як форми просторової організації місцевого самоврядування. Аналізується

ефективність розвитку і територіальної організації місцевого самоврядування. Визначаються критерії ефективності розвитку місцевого самоврядуванням.

Тема лекційного заняття 5. Удосконалення територіальної організації місцевого самоврядування.

Аналізуються етапи законодавчого забезпечення щодо реформування місцевого самоврядування. Характеризуються основні напрями удосконалення територіальної організації місцевого самоврядування. Визначаються шлях поліпшення взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування.

4. Структура навчальної дисципліни

“ Територіальна організація місцевого самоврядування ”

(назва)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль. “Основи територіальної організації місцевого самоврядування”												
Тема 1. Сутність територіальної організації місцевого самоврядування.	26	2	-			24	26	2	-			24
Тема 2. Методологічні засади територіальної основи місцевого самоврядування.	28	2	2			24	28	2	2			24
Тема 3. Місцеве самоврядування та адміністративно-територіальний устрій України.	30	2	2			26	30	2	2			26
Тема 4. Ефективність розвитку і територіальної організації місцевого самоврядування.	30	2	2			26	30	2	2			26
Тема 5. Удосконалення територіальної організації місцевого самоврядування.	30	2	2			26	30	2	2			26
Разом за змістовим модулем	144	10	8			126	144	10	8			126

Усього годин	144	10	8			126	144	10	8			126
Курсовий проект (робота) з (якщо є в робочому навчальному плані)		-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин	144	10	8			126	144	10	8			126

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Сутність територіальної організації місцевого самоврядування.	-	-
2.	Методологічні засади територіальної основи місцевого самоврядування.	2	2
3.	Місьцеве самоврядування та адміністративно-територіальний устрій України.	2	2
4.	Ефективність розвитку і територіальної організації місцевого самоврядування.	2	2
5.	Удосконалення територіальної організації місцевого самоврядування.	2	2
	Разом	8	8

6. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Сутність територіальної організації місцевого самоврядування.	24	24
2.	Методологічні засади територіальної основи місцевого самоврядування.	24	24
3.	Місьцеве самоврядування та адміністративно-територіальний устрій України.	26	24
4.	Ефективність розвитку і територіальної організації місцевого самоврядування.	26	24
5.	Удосконалення територіальної організації місцевого самоврядування.	26	24
	Разом	126	126

7. Індивідуально - консультативна робота

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань виконують слухачі магістратури заочної форми навчання спеціальності “Публічне управління та адміністрування” („Державна служба”) з дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування” відповідно до навчального плану.

Метою виконання індивідуального завдання є закріплення і систематизація отриманих знань у процесі самостійної підготовки у міжсесійний період.

Правильна організація самостійної роботи слухача магістратури заочної форми навчання має вирішальне значення для успішного виконання ним навчального плану.

Слухач магістратури повинен:

- прослухати курс лекцій, вивчити теоретичний матеріал;
- ознайомитись з нормативно-законодавчою базою, науково-монографічною літературою, підручниками, посібниками, вивчити практику організації діяльності державних службовців;
- виконати в міжсесійний період отримане індивідуальне завдання, подати його у встановлений термін для перевірки викладачу на консультації.

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань містять теоретичні питання, які включають всі теми відповідно до розробленої програми дисципліни, а також практичне завдання (варіант управлінської ситуації).

Варіанти теоретичних і практичних завдань задаються викладачем. Індивідуальний характер завдання для кожного слухача магістратури забезпечується різними комбінаціями теоретичних і практичних завдань.

Для висвітлення теоретичних завдань слухачі магістратури повинні використовувати законодавчі акти, методично-інструктивні матеріали, науково-монографічну літературу, публікації статистики, аналітичну інформацію органів управління.

Виконання слухачами магістратури практичного завдання (управлінської ситуації) передбачає застосування методик розрахунку показників, їх детальні цифрові обчислення з текстовими поясненнями і висновками; підготовку на основі проведених розрахунків аналітичних записок та науково – обґрунтованих проєктів управлінських рішень щодо вирішення певних управлінських ситуацій.

Оформлення індивідуальних завдань здійснюється відповідно до вимог вищої школи, а результати здачі індивідуального завдання відображаються записом “зараховано” або “не зараховано”.

Темати контрольних робіт

1. Необхідність місцевого самоврядування.
2. Негативні сторони місцевого самоврядування – регіональна нерівність, незначні можливості в окремих випадках і ін.
3. Еволюція місцевого самоврядування в країнах сучасного світу.
4. Місцеве управління і державне регулювання розвитку територій громади.
5. Моделі місцевого управління і децентралізація владних повноважень.
6. Правове регулювання територіальної організації місцевого самоврядування.

7. Особливості державного регулювання на прикладі низки країн.
8. Конституція як основний документ, регулюючий місцеве управління.
9. Закони, що регулюють розвиток територій громади.
10. Місце і роль державного регулювання розвитку в управлінні муніципальним господарством.
11. Напрямки удосконалення структури органів місцевого самоврядування.
12. Фінансування місцевого самоврядування.
13. Управління витратами місцевих бюджетів.
14. Механізм формування доходів місцевих бюджетів та напрямки його удосконалення.
15. Повноваження місцевих органів і їх правове регулювання.
16. Контроль центральних властей над місцевим управлінням і його різновиди.
17. Проблеми та перспективи сільського управління.
18. Реформи місцевого самоврядування.
19. Адміністративно-територіальний устрій: чинники формування .
20. Управління комплексним соціально-економічним розвитком території.
21. Моделі місцевого самоврядування та основні принципи їх ефективного застосування.
22. Державне регулювання розвитку і його вплив на ефективність місцевого управління.
23. Проблеми і перспективи територіальної організації місцевого самоврядування в країнах, що розвиваються.
24. Пряме державне регулювання в системі місцевого управління .
25. Узгодження інтересів у місцевому управлінні: проблеми та шляхи їх вирішення.
26. Місцеве самоврядування як елемент механізму управління економічним розвитком держави.
27. Вплив зовнішнього середовища на ефективність місцевого самоврядування.
28. Сучасні форми самоорганізації населення та принципи їх ефективного функціонування.
29. Реформування місцевого самоврядування в Україні: проблеми та перспективи.
30. Ефективність територіальної організації місцевого самоврядування і способи її оцінки.

Вимоги до оформлення творчої роботи

Відповідно до навчального плану слухачів магістерської програми „Публічне управління та адміністрування” („Державна служба”) денної форми навчання виконують контрольну роботу з дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування” у вигляді реферату на одну із запропонованих тем у межах відповідного варіанту.

Творча робота (реферат) з навчальної дисципліни є результатом самостійної роботи студента навчально-пошукового характеру. Підготовка рефератів має обов’язково погоджуватися з викладачем. Реферат повинен мати титульний лист, вступ, основні розділи (2–4), висновки, список використаної літератури. Цитати,

фактичні і статистичні матеріали, наведені в тексті, обов'язково мають супроводжуватися посиланнями на використані джерела.

При написанні контрольної роботи слід дотримуватися наступних вимог:

1. Робота має мати обсяг не менш за 10-ти друкованих (14 інтервал, Times New Roman, міжрядковий відступ складає 1,5; всі поля по 2 см) і 15-ти рукописних (міжрядковий відступ складає 1,5; всі поля по 2 см) сторінок тексту (враховуючи тільки вступ, сам текст і висновки).
2. Усі сторінки, окрім титульної мають бути пронумеровані (якщо в рефераті є додатки, то вони не підлягають нумерації).
3. Літературних джерел повинно бути використано не менше 6-7, з обов'язковим включенням Конституції України і Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”.
4. У роботі бажано використовувати публікації з періодичної преси (можна газетну статтю вклеїти в роботу), документи щодо основних напрямів діяльності рад різного рівня, якщо роботи відноситься до теми виборів і виборчого процесу в Україні.
5. Обов'язковою умовою написання творчої роботи є план, що складається не менше, ніж з 3-х пунктів, а також вступ та висновки, які повинні виражати власне ставлення студента до обраної теми.

8. Форми контролю

1. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування” проводиться у формах:

- 1) усне опитування на практичних заняттях;
- 2) виконання поточних контрольних робіт;
- 3) захист підготовленого звіту з ІНДЗ;
- 4) бліц-опитування.

2. Модульний контроль за тематикою змістових модулів за тестовими технологіями.

3. Підсумковий семестровий контроль у формі письмового заліку.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Територіальна організація місцевого самоврядування” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1 (поточне опитування та тестування)	Модуль 2 (підсумкова оцінка за ІНДЗ)	Модуль 3 (контрольна робота)	Модуль 4 (залік)	Всього
20 балів	20 балів	30 балів	30 балів	100 балів

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань та практичних навиків за шкалою університету здійснюється на основі модульно-рейтингової системи контролю знань і передбачає стимулювання систематичної, ритмічної самостійної роботи слухачів магістратури, підвищення об'єктивності оцінки їхніх знань, визначення

рейтингу магістрів, запровадження здорової конкуренції між ними у навчанні і розвитку творчих здібностей. Модульно-рейтинговий контроль здійснюється на основі попередньо визначених змістовних модулів, які є логічно завершеними частинами теоретичного та практичного навчального матеріалу за окремими етапами вивчення дисципліни.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль	Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль					
0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до “Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України”, затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)} \cdot K_{ЗМ}^{(n)})}{K_{ДИС}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}, \dots, R_{ЗМ}^{(n)}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{ЗМ}^{(1)}, \dots, K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{ЗМ}^{(1)} = \dots = K_{ЗМ}^{(n)}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)})}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний R_{ШТР} не перевищує 5 балів і віднімається від **R_{НР}**. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Відповідно до зазначеного Положення **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік питань на залік з дисципліни

“ Територіальна організація місцевого самоврядування”

(для слухачів денної та заочної форм навчання)

1. Яке співвідношення понять „місцеве самоврядування” і ”державна влада”?
3. Назвіть основні повноваження органів місцевої влади.
4. Чи має право держава втручатися в справи місцевого самоврядування?
5. Назвіть основні проблеми становлення місцевого самоврядування в Україні.
6. На якому рівні здійснюється місцеве самоврядування?
7. Яка роль місцевого самоврядування в житті суспільства?
8. Які функції поєднує місцеве самоврядування?
9. Чим забезпечується незалежність від держави органів місцевого самоврядування?
10. Проаналізуйте основні етапи законодавчого забезпечення місцевого самоврядування у незалежній Україні.
11. Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні”: основні статті та положення.

12. Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні”: позитивні і негативні сторони.
13. Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування.
14. Основні положення Європейської хартії місцевого самоврядування.
15. Тенденції розвитку місцевого самоврядування в Європі та світі.
16. Закон України „Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”.
17. Закон України „Про статус депутатів місцевих рад народних депутатів”.
18. Визначте сутність територіальної організації місцевого самоврядування.
19. Назвіть функції органів місцевого самоврядування.
20. Охарактеризуйте адміністративно-територіальні одиниці як основу територіальних громад.
21. Дайте визначення адміністративно-територіального устрою держави.
23. Що становить систему адміністративно-територіального устрою України ?
24. Чи можна вважати основою органів місцевого самоврядування систему адміністративно-територіального устрою України ?
25. Як здійснюється фінансування потреб місцевого самоврядування ?
26. Що розуміється під ефективністю місцевого самоврядування ?
27. Назвіть економічні, соціальні відмінності, що неабияк впливають на ефективність в діяльності територіальних громад.
28. Які основні напрями підвищення ефективності територіальної організації місцевого самоврядування ?
29. Сформулюйте напрями поліпшення взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування як фактор удосконалення територіальною організацією суспільства.
30. Визначте основні вектори підвищення ефективності розвитку місцевого самоврядуванням.

11. Рекомендована література

1. Біла С. О. Місцеве самоврядування в Україні: стан та перспективи розвитку. Аналітична доповідь. – К.: НІСД, 2009. – 62 с.
2. Борденюк В. Співвідношення органів державної влади та органів місцевого самоврядування / В. Борденюк // Зб. наук. пр. УАДУ / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. - К. : Вид-во УАДУ, 2002. - Вип. 2. - С. 347-363.
3. Всесвітня Декларація про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. -1997. - № 1. - С. 95-97.
4. Гураль П. Статут територіальної громади як джерело муніципального права / П. Гураль // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. - Львів, 2001. - Вип. 36. - (Серія юрид.).
5. Дністрянський М. Чи потрібно реформувати адміністративно-територіальний устрій України ? (політико-географічний погляд) // Політ. Думка. – 2001. – № 1–2.

6. Доповідна записка Кабінетові Міністрів щодо Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні Квітень 24, 2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://civil-rada.in.ua/?m=201204>
7. Європейська хартія місцевого самоврядування // Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні. – К.: Крамар, 2003. – С. 71–78.
8. Жовнірчик Я. Ф. Місцеве самоврядування та адміністративно-територіальний устрій України // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2004. – Вип. 4 (18). – С. 254–273.
9. Жовнірчик Я. Ф. Проблеми формування дієздатних і самодостатніх територіальних громад // Упр. сучас. містом. – 2004. – № 2(16). – С. 97–102.
10. Жовнірчик Я.Ф. Державне регулювання розвитку економіки регіонів та міжрегіональних економічних зв'язків: теорія, методологія, механізми : монографія / Я. Ф. Жовнірчик ; НАН України, Рада по вивченню продуктив. сил України. - Донецьк : Юго-Восток, 2011. - 423 с.
11. Заєць А.П. Адміністративно-територіальний устрій України: проблемні питання та можливі шляхи їх вирішення [Текст] : монографія / За заг. ред.
12. Закон України про місцеве самоврядування в Україні // Відом. Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – С. 379–429.
13. Закон про місцеве самоврядування в Україні: Наук.-практ. комент. / В.І. Батрименко, В.І. Борденюк, Г.В. Виноградова та ін.; В.Ф. Отришко та ін.; Ін-т законодавства Верховної Ради України. - К., 1999. - 367 с.
14. Закон України про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів // Відом. Верховної Ради України. - 2004. - № 30-31. - Ст. 382.
15. Закон України про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів // Відом. Верховної Ради України. - 1998. - № 3-4. - С. 15.
16. Закон України про місцеві державні адміністрації // Відом. Верховної Ради України. - 1999. - № 20-21. - С. 190.
17. Закон України про органи самоорганізації населення // Відом. Верховної Ради України. - 2001. - №. 48. - Ст. 254.
18. Закон України про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування // Уряд. кур'єр. - 1997. - 24 лип.
19. Закон України про службу в органах місцевого самоврядування // Офіц. вісник України. - 2001. - № 6. - С. 6-47.
20. Закон України про статус депутатів місцевих рад // Відом. Верховної Ради України. - 2002. - № 40. - Ст. 290.
21. Іванова Т. В. Організація місцевого самоврядування в Україні : навч. посіб. / Т. В. Іванова. - К. : ВД "Професіонал", 2005. - 112 с.
22. Козюра І. В. Місцеве самоврядування в Україні. Становлення та еволюція : навч. посіб. / І.В. Козюра, О.Ю. Лебединська. - Ужгород : Патент, 2003.-224с.
23. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відом. Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

24. Князєв В.М. Державне управління : філософські, світоглядні та методологічні проблеми : Монографія. / Кол. авт.; За ред. д-ра філос. наук, проф. В.М. Князєва. – К. : Вид-во НАДУ; Міленіум, 2003. – 320 с.
25. Колтун В. С. Теоретико-методологічні підходи до розвитку територіальних громад / В. С. Колтун // Вісн. НАДУ. – К. : Вид-во НАДУ – 2010. – Вип. 2.– С. 162 – 169.
26. Кравченко В. В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права) : навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. - К. : [б. і.], 2001. - 176 с.
27. Куйбіда В. С. Міське самоврядування і управління територіальним розвитком: історичні аспекти, сучасні реалії і проблеми удосконалення / В. С. Куйбіда. - Л. : НАН України, Ін-т регіон. дослідж., 1999. - 72 с.
28. Куйбіда В.С. Реформа місцевого самоврядування назріла давно // Віче. - 2004. - № 11. - С. 5-7.
29. Мамонова В.В.Методологія управління територіальним розвитком : монографія / В. В. Мамонова. - Х. : Вид-во ХарРІНАДУ "Магістр", 2006. - 196 с.
30. Новікова О. Основні напрями реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2012_1/12nooovu.pdf.
31. Орзіх М. Самоврядні території в системі державного устрою України // М. Орзіх / Міське та регіональне самоврядування України. - К., 1993. - Вип. 1-2. - С. 64.
32. Основи місцевого самоврядування в Україні: Конспект лекцій. Ч. I. / Уклад.: О.С. Ігнатенко, С.М. Рюмшин. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - 68 с.
33. Рубцов В. Деякі концептуальні питання щодо реформування місцевого самоврядування з погляду громадянського суспільства // Проблеми трансформації територіальної організації влади: Зб. матеріалів та док. / Наук. ред. М.Пухтинський. - К.: Атіка, 2005. - С. 307-315.
34. Територіальна організація влади в Україні. Опорний конспект до дистанційного курсу / В.М. Вакуленко, О.С. Ігнатенко, О.М. Коваль, В.С. Колтун. - К., 2004. - 80 с.
35. Удовиченко В.П. Проблеми реформування організації влади в Україні та шляхи їх вирішення // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід: Зб. матеріалів та док. / Наук. ред. М.Пухтинський. - К.: Атіка-Н, 2006. - С. 377-383.
36. Яцуба В.Г. Адміністративно-територіальний устрій України. Проблемні питання та шляхи їх вирішення / під заг. ред. В. Г. Яцуби. - К. : Секретаріат Кабінету Міністрів України, 2003. - 321 с.
37. Яцунська О.О. Світовий досвід реформування місцевого самоврядування та Україна // Проблеми історії та сучасного стану науки Української держави: Зб. наук. пр. - Миколаїв - Одеса: "ТОВ В.Д", 2002. - Т. 2. - С. 11-19.